

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

1. อุปสรรคในการสื่อสารโดยทั่วไป

อุปสรรค (metaphor) เป็นเครื่องมือทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มนุษย์ใช้สื่อความหมาย เนื่องจากอุปสรรคช่วยแสดงความหมายบางประการที่ไม่อาจสรรหาคำปกติมากล่าวได้อย่างกระชับรัดกุม หรืออีกนัยหนึ่งอุปสรรคช่วยลดปัญหาอันเนื่องจากการที่ภาษามีถ้อยคำอยู่จำกัด โดยทั่วไปอุปสรรคสามารถสื่อสารให้เห็นภาพโดยใช้คำที่มีความหมายรูปธรรมเพื่อบอกลักษณะของบางสิ่งทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น หล่อขึ้นเทพ หมายถึง มีรูปร่างหน้าตางดงามราวกับเทพหรือเทวดา “หล่อ” มีความหมายย้ายมาจากความหมายเดิม คือประกอบเป็นรูปด้วยการบรรจุโลหะเหลวลงในพิมพ์ขณะร้อนจัด ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า รูปหล่อ เนื่องจากรูปหล่อเป็นรูปเทพเจ้าและพระพุทธรูปปฏิมาจึงมีความงามเด่นกว่าความงามของบุคคล จึงใช้คำว่า รูปหล่อ เป็นกริยาแสดงสภาพ เช่น ชายคนนี้รูปหล่อกว่าใคร แล้วตัดเหลือเพียง “หล่อ” คำเดียว อุปสรรคบางข้อความได้ใช้จนกลายเป็นสำนวน เช่น กระจดีได้น้ำซึ่งมีความหมายว่า “อาการแสดงความดีอกดีใจตื่นเต้นจนตัวสั่น” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546 : 37) การสื่อความด้วยการเปรียบเทียบเช่นนี้มีบทบาทสำคัญไม่เฉพาะการสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่อุปสรรคยังมีส่วนสำคัญต่อการสร้างพลังสุนทรียะให้แก่งานสร้างสรรค์เชิงวรรณศิลป์ที่สามารถตกแต่งถ้อยคำให้มีความสละสลวยไพเราะและเป็นความสามารถซึ่งแสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวของกวีได้อีกด้วย

ในวรรณกรรม ภาษาภาพพจน์ (figure of speech) ประเภทหนึ่งคือ อุปสรรค ซึ่งเป็นการเอาสิ่งสองสิ่งหรือมากกว่าที่ต่างกัน แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง” (พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์, 2539 : 138) เช่น

เขา เป็น สิงห์ทะเลทราย

เธอ คือ แก้วตาและดวงใจของพ่อแม่

ในที่นี้ เปรียบ “เขา” กับ “สิ่งทะเลทราย” ในแง่ความแข็งแกร่งและทรหดอดทน ส่วนที่ว่า “เธอ” คือ “แก้วตาและดวงใจของพ่อแม่” ก็มีความหมายว่า “เธอ” เป็นที่รักและหวงแหนของพ่อแม่ในฐานะที่เป็นสิ่งสำคัญและมีค่าของชีวิต ถ้าใช้ภาษาภาพพจน์แบบอุปมาจะกล่าวได้ว่าเขาแข็งแกร่งเหมือนสิ่งทะเลทราย และพ่อแม่รักเธอเหมือนแก้วตาดวงใจนั่นเอง

ภาษาภาพพจน์ยังมีอีกหลายประเภท เช่น เปรียบเทียบโดยใช้คำหรือวลีบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาสื่อความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เรียกว่า นามนัย (metonymy) เช่น ในรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ซึ่งพระองค์จะพาสองหลาน

ออกไปสังหารยักษ์

ก็ต้องความตามไวคุณรู้มา

สุดแต่พระมหามุนี

หรือในอีกตอนหนึ่งว่า

หมายว่าจะมอบเศวตฉัตร

สืบวงศ์จักรพรรดินาถา

ในที่นี้ “ไวคุณรู้” ซึ่งเป็นชื่อที่ประทับของพระนารายณ์ เมื่อใช้เป็นนามนัย หมายถึง การอวตารหรือแบ่งภาคของพระนารายณ์¹ และ “เศวตฉัตร” ซึ่งหมายถึง ฉัตรขาวที่ใช้เป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นพระเจ้าแผ่นดิน นำมาใช้เป็นนามนัยหมายถึง ราชสมบัติ (พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์, 2539 : 139-140)

กล่าวได้ว่า การสื่อความด้วยภาษาภาพพจน์นั้น นอกจากจะสื่อความให้เห็นภาพโดยใช้คำน้อยแล้ว ยังมีสีสันหรือรสชาติกระทบความรู้สึก อาจแฝงน้ำเสียงค่อนข้าง ซึ้งซม หรือน้อยเนื้อต่ำใจ ฯลฯ โดยไม่ต้องกล่าวตรงๆ ภาพพจน์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่เอื้อประโยชน์ต่อการสื่อสารทั้งในชีวิตประจำวันตลอดจนการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมประเภทต่างๆ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ยกมาเทียบเคียงหรือสิ่งที่กล่าวแทนบางสิ่ง (คำที่กล่าวเป็นพาหะหรือ vehicle แทนอรรถหรือ

¹ ผู้วิจัยขอปรับคำอธิบายที่ว่า “ไวคุณรู้” หมายถึงองค์พระนารายณ์ เนื่องจากบทประพันธ์กล่าวว่า “ตามไวคุณรู้มา” คำนี้ใช้ในหน้าที่กริยา สืบได้จาก ๓๑ ซึ่งเป็นส่วนขยายกริยา “ไวคุณรู้มา” ในความหมายชั้นแรก น่าจะเป็นเสด็จจากไวคุณรู้มา เท่ากับอวตารมาสู่โลกนั่นเอง

tenor²) ในรูปอุปลักษณ์ต้องเป็นสิ่งที่สื่อความได้ในชุมชนผู้ใช้ภาษาเดียวกัน เช่น คนไทยสมัยก่อนรู้จักปลากระดีเป็นอย่างดีว่าจะมีอาการอย่างไรเมื่อมีน้ำใหม่ไหลลงมา คนไทยสมัยก่อนที่รู้จักพระนารายณ์มักจะรู้ว่าไวฑูรย์เป็นวิมานของพระนารายณ์ และคนไทยอยู่ในวัฒนธรรมที่มีพระมหากษัตริย์ก็ย่อมรู้ว่า เศวตฉัตรมีความหมายว่าอย่างไร

2. อุปลักษณ์ในวิชาภาษาศาสตร์

ในวิชาภาษาศาสตร์ อุปลักษณ์ (metaphor) เป็นศัพท์ที่รวมหมายถึง ภาษาภาพพจน์หลายประเภททั้งอุปลักษณ์ อุปมา นามนัย บุคคลวัต ซึ่งก็คือการใช้ภาษาในเชิงเปรียบลักษณะเด่นของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง สิ่งที่เปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบแม้ต่างกันทางกายภาพ ก็มีลักษณะเด่นหรือคุณสมบัติบางประการร่วมกันหรือแสดงมโนทัศน์ (concept) ร่วมกันนั่นเอง โดยจะมีคำแสดงการเปรียบเทียบหรือไม่มีก็ได้ ดังในทางอรรถศาสตร์ (semantics) จัดให้ความหมายของคำที่ไม่ใช่ความหมายประจำรูปเป็นความหมายในปริบทหรือบางครั้งเรียกว่าความหมายเปรียบ (figurative meaning/metaphorical meaning) หรืออาจเรียกว่า connotational meaning) ซึ่งเป็นความหมายที่แฝงเจตนาของผู้พูดไว้ และผู้ฟังต้องอาศัยปริบทเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องในการตีความความหมายเปรียบมีความแตกต่างจากความหมายหลัก (literal meaning) ซึ่งตรงตามความหมายแก่น (semantic field) เพราะความหมายเปรียบ “เกิดจากการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับความหมายแก่น” เช่น หน้า ในสำนวน เอาหน้า ชายหน้า รักษาหน้า (เพียรศิริ วงศ์วิภาณนธ์, 2539 : 301-305) เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002) ได้ขยายการศึกษาอุปลักษณ์มากไปกว่าความหมายในเชิงเปรียบเทียบ โดยชี้ให้เห็นว่า อุปลักษณ์เป็นผลผลิตของระบบวิถีคิดของเรา เพราะอุปลักษณ์เป็นการทำความเข้าใจและเรียนรู้สิ่งหนึ่งซึ่งมีความเป็นนามธรรมหรือเป็นรูปธรรมน้อยผ่านอีกสิ่งหนึ่งซึ่งมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ อุปลักษณ์เกิดขึ้นเมื่อผู้ใช้ภาษาเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เปรียบสิ่งที่อยู่ไกลตัวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่า และเปรียบสิ่งที่เราไม่เคยมีประสบการณ์กับสิ่งที่เราคุ่นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อนเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่อยู่ไกลตัว และสิ่งที่ผู้ใช้ภาษาไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนได้ชัดเจนขึ้น เลคอฟและจอห์นสันได้แบ่งอุปลักษณ์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ อุปลักษณ์ระดับถ้อยคำ และอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์

² องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างทางความหมาย 2 ส่วนของความเปรียบ คือ แบบเปรียบ และสิ่งที่ถูกเปรียบมีศัพท์เรียกในภาษาไทยว่าอุปมาและอุปไมย แบบเปรียบ (vehicle) หมายถึง สิ่งสื่อให้เห็นถึงความคิดที่ต้องการนำเสนอ และสิ่งที่ถูกเปรียบ (tenor) หมายถึง ความคิดที่ต้องการนำเสนอ (Ullmann, 1962 : 212)

1) อุปสรรคณ์ระดับถ้อยคำ เรียกว่า ถ้อยคำอุปสรรคณ์ (metaphorical expressions) หมายถึง รูปภาษาที่เป็นการเปรียบเทียบ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน

2) อุปสรรคณ์ระดับมโนทัศน์ เรียกว่า มโนอุปสรรคณ์³ (conceptual metaphor) หมายถึง ความคิดหรือโลกทัศน์ของบุคคลในรูปของการเปรียบเทียบที่อยู่ในระบบการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา และสามารถสะท้อนออกมาทางภาษาที่ใช้เป็นอุปสรรคณ์

อุปสรรคณ์ทั้งสองระดับมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ โดยพื้นฐานมนุษย์มีระบบวิธีคิดที่เป็นอุปสรรคณ์หรือมีวิธีคิดแบบเปรียบเทียบ ระบบวิธีคิดแบบนี้จึงส่งผลต่อการนึกคิด การมองโลก และการแสดงออกในชีวิตประจำวัน ซึ่งรวมถึงการใช้ภาษาในการสื่อสารด้วย ด้วยเหตุนี้ ถ้อยคำอุปสรรคณ์ที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงเป็นหลักฐานสำคัญที่สามารถสะท้อนระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา ดังตัวอย่างมโนอุปสรรคณ์ของผู้ใช้ภาษาอังกฤษ TIME IS MONEY สะท้อนในถ้อยคำอุปสรรคณ์ (Lakoff and Johnson, 1980 : 7-8) เช่น

You are *wasting* my time.

This gadget will *save* your hour.

I don't *have* the time to *give* you.

How do you *spend* your time these days?

The flat tire *cost* me an hour.

I've *invested* a lot of time in her.

I don't *have enough* time to *spare* for that.

Put aside some time for ping pong.

He's living on *borrowed* time.

You don't *use* your time *profitably*.

I *lost* a lot of time when I got sick.

จากตัวอย่างข้างต้น ถ้อยคำอุปสรรคณ์ คือคำกริยาที่อยู่ในวงมโนทัศน์ของ MONEY ซึ่งผู้ใช้ภาษาอังกฤษเลือกใช้เมื่อกล่าวถึง TIME ได้แก่ *wasting, save, have, give, spend, cost, invested, enough, spare, put aside, borrowed, use, profitably* และ *lost* ถ้อยคำ

³ นักวิชาการบางคนเรียกอุปสรรคณ์ระดับมโนทัศน์นี้ว่า อุปสรรคณ์เชิงมโนทัศน์

อุปลักษณะแสดงให้เห็นว่า TIME มีคุณสมบัติหรือลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับ MONEY ในมุมมองของผู้พูดภาษาอังกฤษ

กล่าวได้ว่า การใช้รูปภาษาที่เป็นการเปรียบเทียบนั้นเป็นการนำวงมโนทัศน์ (conceptual domain) 2 วงมาสัมพันธ์กัน กระบวนการนี้เกิดขึ้นโดยการเชื่อมโยงมโนทัศน์ (mappings) จากวงมโนทัศน์ต้นทาง (source domain) ไปยังวงมโนทัศน์ปลายทาง (target domain) โดยทั่วไปแล้ววงมโนทัศน์ต้นทางมักจะเป็นรูปธรรม และวงมโนทัศน์ปลายทางมักจะเป็นนามธรรม (Kövecses, 2002 : 4) การเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์อย่างเป็นระบบเรียกว่า การสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) และเป็นที่มาของระบบปริชาน (cognitive system)⁴ นักภาษาศาสตร์พบการเชื่อมโยงคุณสมบัติที่มีความคล้ายคลึงตามมุมมองของผู้ใช้ภาษาในระดับปริชานเป็นคู่ๆ และจะเป็นแบบทิศทางเดียว อุปลักษณะจึงทำให้เราสามารถไขวงมโนทัศน์ของคำข้ามวงได้ และเป็นอิสระจากความจำกัดของถ้อยคำนั่นเอง เพื่อให้เห็นการเชื่อมโยงระหว่างวงมโนทัศน์ที่ชัดเจน จะขอตัวอย่างมโนอุปลักษณะ LOVE IS A JOURNEY ของผู้ใช้อังกฤษเป็นภาษาแม่ ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง : JOURNEY

the travelers

the vehicle

the journey

the distance covered

the obstacles encountered

the decisions about which way to go

the destination of the journey

→

→

→

→

→

→

→

วงมโนทัศน์ปลายทาง : LOVE

the lovers

the love relationship itself

event in the relationship

the progress made

the difficulties experienced

choices about what to do

the goal(s) of the relationship

(Lakoff and Johnson, 1980 : 45)

จะเห็นได้ว่า วงมโนทัศน์ต้นทางประกอบด้วยความหมายเกี่ยวกับการเดินทาง ได้แก่ ผู้เดินทาง ยานพาหนะ การเดินทาง ระยะทาง อุปสรรคของการเดินทาง การตัดสินใจเลือกวิธีการเดินทาง และจุดหมายปลายทาง วงมโนทัศน์นี้เชื่อมโยงความหมายไปยังวงมโนทัศน์ปลายทางเกี่ยวกับความรักตามลำดับ คือ คนรัก ความสัมพันธ์ในรูปความรัก เหตุการณ์ในความสัมพันธ์ การดำเนินความสัมพันธ์ การเผชิญความยากลำบาก การตัดสินใจกระทำ และเป้าหมายของความสัมพันธ์หรือความรัก

⁴ ระบบปริชาน (cognitive system) คือ “องค์ความรู้ซึ่งประกอบด้วยมโนทัศน์ต่างๆ ที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549: 75-76)

การศึกษาอุปสรรคในแนวทางข้างต้นนี้ มุ่งวิเคราะห์หมโนอุปสรรคให้เห็นว่าถ้อยคำอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เป็นหมโนทัศน์ในความคิดของเรา กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการศึกษาภาษาซึ่งสะท้อนคุณสมบัติของสิ่งที่อยู่ในหมโนทัศน์ อันเป็นเรื่องของความคิดเห็นหรือทัศนะของมนุษย์ ผู้ศึกษาจะต้องสังเกตถ้อยคำ เช่น คำนามที่เป็นชื่อหรือกลุ่มคำที่ใช้ในการเปรียบเทียบหรือเรียกขานสิ่งต่างๆ คำกริยาที่บอกอาการ บอกสภาพ หรือบอกคุณสมบัติ รวมถึงคำในหน้าที่อื่นที่เป็นองค์ประกอบแสดงหมโนอุปสรรคด้วย เช่น คำบอกสภาพหรือสภาวะ เป็นต้น จึงจะอธิบายระบบปริชาน (cognitive system) และเข้าใจโลกของผู้ใช้ภาษา

ในแง่ของกระบวนการในทางภาษา อุปสรรคช่วยขยายขอบเขตของความหมายของคำๆ หนึ่งให้กว้างออกไปจากความหมายดั้งเดิมของคำๆ นั้น เพื่ออธิบายสิ่งที่เราอ้างอิงถึงต่างๆ (referents) หรือความหมายที่ปรากฏตามบริบทที่ยังคงความคล้ายคลึง หรืออาจมีคุณสมบัติบางประการที่เราอมรับและเข้าใจกันกับสิ่งที่เราอ้างอิงถึง (reference) ดั้งเดิมหรือความหมายประจำรูปของคำนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า อุปสรรคอาจเป็นคำใด ๆ ก็ตามที่มีความหมายขยายวงออกไปจากความหมายดั้งเดิม คำๆ นั้นก็สามารถจัดให้เป็นอุปสรรค และอุปสรรคนั้นจะมีความคล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกับความหมายดั้งเดิม (ประจำรูป) ในด้านการมีคุณสมบัติของสิ่งซึ่งเป็น “หมโนทัศน์” ของคำนั้นร่วมกัน (Finegan, 1997 : 17 อ้างถึงใน โชคชัย ท่วงถนอม, 2548 : 3) ลักษณะของอุปสรรคเช่นนี้เป็นการศึกษาตามแนวทางของภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะใช้เป็นหลักในการศึกษาในงานวิจัยนี้

กล่าวได้ว่า อุปสรรคเป็นสิ่งที่มืบทบาทอย่างมากในภาษาของมนุษย์ ดังเช่นในประโยคภาษาไทย ดังต่อไปนี้

- ก. “เราเคยรับมือภัยจากสึนามิมาแล้ว”
- ข. “การสำส่อนทางเพศอาจนำไปสู่ภัยร้ายของชีวิต”
- ค. “ดูแลเต้านมอย่างใส่ใจสู้ภัยจากมะเร็ง”

ในประโยค ก. “ภัย” เป็นสภาพเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นเมื่อคลื่นน้ำทะเลจำนวนมหาศาลถาโถมชายฝั่ง สภาพเหตุการณ์มีความน่ากลัวและอันตรายต่อชีวิต แต่ในประโยค ข. และ ค. “ภัย” ปรากฏในรูปของอุปสรรค อันเป็นการใช้ถ้อยคำที่สัมพันธ์กับทัศนะว่า ภัยร้ายของร่างกาย (การป่วยเป็นโรคอันเนื่องมาจากการสำส่อนทางเพศซึ่งเปิดโอกาสให้ติดเชื้อโรคมุมิคุ้มกันบกพร่อง หรือ HIV) และภัยจากมะเร็ง (การเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง) นั้นเป็นเหมือนการประสมภัย ทั้งที่ไม่ปรากฏสภาพการณ์ให้มองเห็น แต่ผู้ใช้ภาษาไทยจะเข้าใจภาษาที่เป็นอุปสรรคนี้ เมื่อได้เรียนรู้ข่าวสารเรื่องโรคร้ายแรงที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิตอันสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมองว่าการ

เจ็บป่วยด้วยโรคบางชนิดเป็นเรื่องน่ากลัวและอันตรายต่อชีวิตเหมือนกับการประสบภัย ทั้งยังมี
 นัยว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดการณ์และควบคุมได้อีกด้วย

3. อุปสรรคที่เกี่ยวกับโรคและการแพทย์

ทั้งนี้ การศึกษาเกี่ยวกับโรคที่ปรากฏในภาษาเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า เราทำความเข้าใจ
 ประสบการณ์การเจ็บป่วยซึ่งเป็นประสบการณ์พื้นฐานอย่างหนึ่งของชีวิตอย่างไร เนื่องจาก
 มโนทัศน์เกี่ยวกับโรค เป็นมโนทัศน์ใหญ่ที่ซับซ้อนและประกอบไปด้วยคุณสมบัติหรือมโนทัศน์
 ย่อยหลายด้าน ทั้งด้านที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยเฉพาะคุณสมบัติด้านที่มีความเป็น
 นามธรรม เช่น ด้านกระบวนการเกิดโรคที่อาจมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า การแพร่ของโรคไปตาม
 อวัยวะต่าง ๆ ที่มองไม่เห็น ความเจ็บป่วยที่มองไม่เห็นแต่ไม่สามารถปฏิเสธได้ ส่วนคุณสมบัติ
 ด้านที่เป็นรูปธรรม เช่น อาการของโรคที่ปรากฏขึ้นต่ออวัยวะของร่างกาย ลักษณะของอวัยวะหรือ
 สิ่งขับถ่ายของร่างกายที่ผิดไปจากปกติ เป็นต้น

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาภาษาเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือภาษาทางการแพทย์ของ
 ไทยค่อนข้างน้อยเท่าที่พบได้แก่ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2535) ศึกษาโครงสร้างภาษาที่ใช้ใน
 การตรวจโรคของอายุรแพทย์ จันทิมา เอี่ยมานนท์ (2549) ศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อ
 เอ็ดสในสังคมไทยตามแนวประพันธ์วิเคราะห์ และอรลือ ชัยทองศรี (2551) ศึกษางานเขียนที่
 เป็นเรื่องเล่าบันทึกประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง เพื่อพิจารณาคคุณค่าและบทบาท
 งานเขียนเหล่านี้ในฐานะวรรณกรรมร่วมสมัย

ส่วนงานวิจัยทางภาษาไทยที่ศึกษาอุปสรรคที่เกี่ยวกับการเจ็บป่วยต่าง ๆ โดยตรง มีอยู่
 เพียงเรื่องเดียว คือ การศึกษาอุปสรรคที่เกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปริชานศาสตร์
 และวจนปฏิบัติศาสตร์ของ วรวรรณา เพ็ชรกิจ (2551) ซึ่งศึกษาอุปสรรคที่เกี่ยวกับโรคมะเร็งใน
 ภาษาพูดและภาษาเขียนของผู้ป่วยเปรียบเทียบกับอุปสรรคในภาษาพูดและภาษาเขียนของแพทย์
 โดยใช้ทฤษฎีอุปสรรคของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) และทฤษฎี
 วจนกรรมและเจตนาปริจเฉทของจอห์นสโตน (Johnstone, 2002) และชิฟฟริน (Schiffrin,
 1994) เพื่อความเข้าใจมุมมอง ความคิดเกี่ยวกับโรคมะเร็งและการสื่อสารด้วยอุปสรรคของ
 ผู้ป่วยกับแพทย์

การศึกษาภาษาเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือภาษาทางการแพทย์ในภาษาไทยถือได้ว่ายังมี
 มีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เชื่อมโยงภาษากับมโนทัศน์ของผู้ใช้
 ภาษา ทั้งที่โรคเป็นประสบการณ์พื้นฐานของมนุษย์และมีความซับซ้อนดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

นอกจากนั้น การศึกษาเหล่านี้ก็เป็นการศึกษาข้อมูลในภาษาไทยมาตรฐาน โดยเฉพาะในส่วน ภาษาแพทย์แผนปัจจุบันของไทยซึ่งรับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรม ความคิดจากการศึกษาและ ค้นคว้าตำราศาสตร์ทางการแพทย์แบบตะวันตกค่อนข้างมาก ดังที่ปรากฏในผลการศึกษา ของวรวรรณา เพ็ชรกิจ (2551) ว่ามโนอุปลักษณ์ของแพทย์ไทยส่วนใหญ่สอดคล้องกับอุปลักษณ์ ที่พบในภาษาของแพทย์อังกฤษ คือ อุปลักษณ์ “โรคมะเร็งเป็นการทำสงคราม” “การรักษา โรคมะเร็งเป็นการแข่งขัน” เป็นอุปลักษณ์ที่สอดคล้องกับศึกษาของฟleichแมน (Fleischman, 2003) ส่วนอุปลักษณ์ “โรคมะเร็งเป็นวัตถุแปลกปลอม” “การรักษาโรคมะเร็งเป็นการเดินทาง” ก็สอดคล้องกับการศึกษาของกิบส์และแฟรงค์ (Gibbs and Frank, 2002) และ “โรคมะเร็งเป็น เชื้อโรค” สอดคล้องกับงานของเวียส (Weiss, 1997) เป็นต้น

ในเหตุผลที่ภาษาถิ่นมักมีความเปลี่ยนแปลงช้ากว่าภาษามาตรฐาน ผู้วิจัยซึ่งมี ภูมิสำเนาอยู่ในภาคใต้ พบว่า ภาษาไทยถิ่นใต้ใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับโรค ซึ่งอาจสะท้อน ให้เห็นมโนทัศน์ของแพทย์แผนไทยอันบ่งบอกเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยได้อย่างน่าสนใจ เช่น

“ถ้าริดเสดวงงอก ท่านให้เอาส้มกุ่มข้าง ๑ ตีปัส ๑...”

“ยาตัดรากริดดวง”

“ยาฝึขึ้นในท้อง”

(ครั้น มณีโชติ, 2546)

ถ้อยคำอุปลักษณ์เหล่านี้ช่วยให้เข้าใจการเกิดโรคว่าเหมือนกับวัชพืช เนื่องจาก โดยทั่วไปแล้วคำนามและกริยา “ราก” และ “งอก” “ขึ้น” “ตัด” เป็นคำที่อยู่ในวงมโนทัศน์ที่ใช้ เกี่ยวกับพืช แต่นำมาใช้อธิบายมโนทัศน์เกี่ยวกับโรค เพื่อแสดงการเปรียบเทียบว่าริดสีดวงและฝี เป็นต้นพืชที่มีราก หรือเป็นเมล็ดพืชที่มีรากงอกออกมาและฝังอยู่ในเนื้อ ส่วนคำว่า ขึ้น มักปรากฏ ใช้เมื่อต้องการพูดถึงวัชพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติโดยไม่มีใครตั้งใจปลูก เปรียบได้กับการป่วยเป็น โรคที่ไม่ได้ปรารถนาหรือตั้งใจ และการ “ตัด” (ราก) คือ การทำลายการงอกของพืช ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบเหล่านี้ สามารถแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงในระดับโครงสร้างของ มโนอุปลักษณ์ได้ดังนี้

วงมโนทัศน์ต้นทาง : พืช		วงมโนทัศน์ปลายทาง : โรค
วัชพืช	→	โรค
เมล็ดพืช/หน่อ	→	ก้อนริดสีดวง/เม็ดฝี
พื้นดินที่วัชพืชงอกขึ้นมา	→	ร่างกายและอวัยวะในร่างกาย
รากที่ยังหรือแผ่อยู่ในดิน	→	ฐานของก้อนริดสีดวง/เม็ดฝีที่ซ่อนหรือฝังแฝงอยู่ในเนื้อ
การตัดรากวัชพืช	→	วิธีการรักษา

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าในระดับมโนทัศน์พืชกับโรคมียุทธศาสตร์หลายประการ คล้ายคลึงกันที่สามารถเทียบเคียงเชื่อมโยงกันได้ กล่าวได้ว่า ในภาษาไทยถิ่นใต้มีมโนอุปลักษณ์ “โรค(บางชนิด)เป็นวัชพืช” โดยการไข่มโนอุปลักษณ์เป็นประโยชน์ต่อการอธิบายความเข้าใจการเกิดโรคและวิธีการรักษาโรค ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษามโนทัศน์ของโรคในภาษาไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏในปริจเจตตำรายาและตำราการแพทย์แผนไทยรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของอุปลักษณ์ในปริจเจตดังกล่าวด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคในภาษาไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏในปริจเจตตำรายาและตำราการแพทย์
2. วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในปริจเจตตำรายาและตำราการแพทย์

ความสำคัญและประโยชน์

1. การศึกษานี้จะนำมาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับอุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคของแพทย์แผนไทยที่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นใต้
2. ผลการศึกษาจะทำให้เข้าใจมุมมองของคนไทยถิ่นใต้ที่มีต่อโรคได้ลึกซึ้งขึ้น
3. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจการสื่อสารในการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นการแพทย์ทางเลือกอย่างหนึ่ง

สมมุติฐานในการวิจัย

มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคในภาษาไทยถิ่นใต้เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาและบริบททางสังคมวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาอุปลักษณ์ที่ปรากฏในตำรายาและตำราการแพทย์ภาษาไทยถิ่นใต้ ซึ่งเป็นของแพทย์แผนไทย โดยจะวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ที่มีต่อโรคทุกโรคในภาพรวม นอกจากนี้แล้ว การวิเคราะห์อุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์ยังไม่แยกความแตกต่างอันเกิดจากปริเฉทที่แตกต่างกันระหว่างตำรายาและตำราการแพทย์ ทั้งนี้เพราะต้องการศึกษามโนอุปลักษณ์ที่มีต่อโรคในภาพรวมว่าโรคภัยไข้เจ็บถูกมองหรือเข้าใจอย่างไรสำหรับคนไทยถิ่นใต้หรือในระบบการแพทย์แผนไทย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1) อุปลักษณ์ (metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสองสิ่ง โดยที่สิ่งทั้งสองเป็นสมาชิกของกลุ่มทางความหมายที่ต่างกันหรือเป็นคนละวงมโนทัศน์กัน สิ่งที่เป็นต้นทางของการเปรียบเทียบเรียกว่า source domain และเรียกสิ่งที่เป็นปลายทางของการเปรียบเทียบว่า target domain

2) วงมโนทัศน์ต้นทาง (source domain) หมายถึง ความหมายหลาย ๆ ความหมายที่สัมพันธ์อยู่ในขอบเขตเดียวกัน ซึ่งนำไปใช้เปรียบเทียบ โดยมักมีความเป็นรูปธรรม

3) วงมโนทัศน์ปลายทาง (target domain) หมายถึง ความหมายหลาย ๆ ความหมายที่สัมพันธ์อยู่ในขอบเขตเดียวกันซึ่งผู้ใช้ภาษาต้องการอ้างถึง โดยมักมีความเป็นนามธรรม

4) ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) หมายถึง รูปภาษาที่เกิดจากการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งอาจจะมีการหรือไม่มีการแสดงการเปรียบเทียบ เช่น “เป็น” หรือ “คือ” ก็ได้ ในวิทยานิพนธ์นี้จะใช้เรียกด้วยคำว่า อุปลักษณ์

5) มโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) หมายถึง กระบวนการทางระบบความคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในลักษณะของโครงสร้างที่นำสิ่ง 2 สิ่งมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นจากภาษาที่ใช้เป็นอุปลักษณ์

6) มโนทัศน์โรค หมายถึง มโนทัศน์ที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วยของร่างกายทั้งในแง่ สมุฏฐานของโรค กระบวนการเกิดโรค อาการของโรคหรือความผิดปกติของร่างกาย ด้านการแพร่กระจาย ลูกกลม การตรวจวินิจฉัย ด้านการรักษา และผลการรักษา

7) แพทย์แผนไทย (Thai Traditional medicine) หมายถึง ระบบการแพทย์ที่อาศัยความสังเกต ความชำนาญด้วยประสบการณ์ที่สั่งสมสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษหรืออาศัยตำราอันมีมาแต่โบราณ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมโนอุปลักษณ์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, 2003) และการศึกษาที่ขยายแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน เช่น โคเวคเซส (Kövecses, 2002) กิบส์ (Gibbs, 1994) รวมทั้งการศึกษาอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับโรคทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น วรวรรณ เพ็ชรกิจ (2551) ซันแทค (Sontag, 1990) แบบเบอร์ (Bamber, 1987) เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ด้วย จึงได้รวบรวมและศึกษาแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับโรค ได้แก่ แนวคิดในการวิเคราะห์และจำแนกหน้าที่ของอุปลักษณ์ เช่น โกทลี (Goatly, 1998) ฮัลลiday (Halliday, 1994) และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเช่น ฌ์รุพร พานโพธิ์ทอง (2542) วิลาวัฒน์ วิษณุเวดิน (2550) ฮันน์และฮาวเคน (Hanne and Hawken, 2007) เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการแพทย์แผนไทย ทั้งในแง่ทัศนคติการเกิดโรค การตรวจวินิจฉัย และการรักษา เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เกณฑ์ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคจากปริจเฉทตำรายาและตำราการแพทย์ เนื่องจากเป็นปริจเฉทที่มีกล่าวถึงโรคต่าง ๆ โดยตรง และผู้วิจัยเลือกที่จารเป็นภาษาไทยถิ่นใต้ทั้งในรูปร้อยแก้วและร้อยกรองจากหนังสือบุดำและบุดขาวซึ่งได้รับการปวิรรต

และตีพิมพ์เป็นเอกสารแล้ว จากแหล่งข้อมูลด้านศิลปะและวัฒนธรรมหลักของภาคใต้ทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ สถาบันทักษิณคดีศึกษา จังหวัดสงขลา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และศูนย์วัฒนธรรมพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง

จากการสำรวจ ผู้วิจัยสามารถรวบรวมหนังสือชุดที่ปริวรรตแล้วและใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาได้ทั้งหมด 137 ฉบับ จำแนกตามที่มาของจังหวัดได้ ดังนี้

จังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 56 ฉบับ

จังหวัดชุมพรจำนวน 21 ฉบับ

จังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 4 ฉบับ

จังหวัดสงขลาจำนวน 2 ฉบับ

จังหวัดนราธิวาสจำนวน 2 ฉบับ

ไม่ทราบที่มาชัดเจนว่าเป็นของจังหวัดใดอีกจำนวน 52 ฉบับ

หนังสือชุดตำรายาและตำราการแพทย์ที่ปริวรรตแล้วเหล่านี้ เบื้องต้นได้รับการคัดเลือกจากผู้ปริวรรตมาแล้วว่ามีเนื้อหาที่ค่อนข้างสมบูรณ์ อีกทั้งยังได้รับการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องของเนื้อหาเกี่ยวกับแพทย์พื้นบ้านและผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงเหมาะสมต่อการนำมาศึกษาในการวิจัยนี้

2.2 ข้อจำกัดของข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการดำเนินการวิจัย คือ สถาบันหลักด้านศิลปะและวัฒนธรรมภาคใต้ทั้ง 5 แห่ง ไม่ได้ดำเนินการปริวรรตหนังสือชุดประเภทตำรายาและตำราการแพทย์ไว้ทุกแห่ง นอกจากนี้ในแต่ละแห่งที่มีการปริวรรตหนังสือชุดก็จะให้ความสำคัญกับประเภทของเนื้อหาแตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่พบว่าหนังสือชุดประเภทวรรณกรรมจะได้รับการปริวรรตเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ข้อมูลที่รวบรวมได้จึงไม่อาจจะกระจายสัดส่วนตามที่มาของแต่ละจังหวัดได้เท่ากัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้แนวทางการวิเคราะห์อุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การจำแนกถ้อยคำอุปลักษณ

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะจำแนกอุปลักษณที่ปรากฏในปริจเฉทตำรายาและตำราการแพทย์ ออกจากถ้อยคำชนิดอื่นที่ไม่ใช่อุปลักษณ รูปภาษาหรือถ้อยคำที่เป็นอุปลักษณนั้นใช้ตามการ นิยามที่กล่าวไว้ข้างต้น เช่น คำกริยา “งอก” ในตัวอย่างข้อมูล “ถ้าริดสะดวงงอก ท่านให้เอา สัมกัซัง ๑ ตีปลี ๑...”

คำว่า “งอก” เป็นคำกริยาจากวงมโนทัศน์พืช หมายถึง อาการที่เมล็ดพืชแตกขึ้นเป็น ต้น แต่คำว่า “งอก” ในปริบทนี้มีสิ่งอ้างอิงถึงเป็นริดสีดวงซึ่งอยู่ในแวดวงความหมายหรือวง มโนทัศน์เกี่ยวกับโรค คำว่า “งอก” จึงเป็นอุปลักษณแสดงการทำความเข้าใจกระบวนการเกิด โรคที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการงอกของพืช

ทั้งนี้ ผู้วิจัยรวมอุปลักษณที่แสดงการเปรียบเทียบหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรงไปตรงมา เป็นข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณด้วย เช่น ทุก ๆ ใช้ทุกข้างจับปลาบพางพิซง คำว่า พิชง ที่แสดงการ เปรียบโรคข้างเป็นพิซงในถ้อยคำที่แสดงการเปรียบเทียบตรงไปตรงมาเช่นนี้ ถูกรวบรวมเป็นข้อมูลใน การวิเคราะห์มโนอุปลักษณด้วย

อย่างไรก็ตาม ถ้อยคำอุปลักษณที่พบและสามารถแสดงถึงมโนอุปลักษณได้นั้น จะต้องปรากฏใช้ไม่ต่ำกว่า 10 ครั้ง เช่น มโนอุปลักษณ [โรคเป็นวัชพืช] จะต้องแสดงด้วยถ้อยคำ อุปลักษณที่เกี่ยวข้องกับวัชพืชตั้งแต่สิบครั้งขึ้นไป และต้องปรากฏในข้อมูลอย่างน้อยตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป

3.2 การตีความอุปลักษณ

อุปลักษณที่พบในข้อ 3.1 จะนำมาตีความว่าสะท้อนมโนอุปลักษณใดหรือระบบวิธี คิดของผู้ใช้อย่างไร รวมถึงวิเคราะห์ความเป็นระบบของอุปลักษณในระดับภาษาเพื่อระบุ มโนทัศน์ต้นทาง โดยจัดกลุ่มอุปลักษณที่เป็นคำนามและคำกริยา หรือคำอื่น ๆ จากวงมโนทัศน์ เดียวกันไว้ด้วยกัน เช่น กลุ่มอุปลักษณที่เป็นคำนามและคำกริยาจากวงมโนทัศน์วัชพืช ได้แก่ ราก หัว ยอด เม็ด (คำนาม) งอก สุก เต็ด ถอน (คำกริยา) เป็นต้น

ในกรณีที่ประสบปัญหาว่าถ้อยคำอุปลักษณหนึ่งสามารถสะท้อนหรือเป็นส่วนหนึ่ง ของมโนทัศน์ได้มากกว่าหนึ่งมโนทัศน์ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความหมายของคำจากพจนานุกรมภาษา ถิ่นใต้ พุทธศักราช 2525 หากคำศัพท์นั้นมีหลายความหมายก็จะพิจารณาว่าถูกใช้ในความหมาย ใดเป็นลำดับแรก ซึ่งน่าจะเป็นความหมายหลักที่อยู่ในใจของผู้ใช้ภาษา หรือพิจารณาจากตัวอย่าง การใช้นั้นว่าถูกนำไปใช้กับปริบทใด หากคำศัพท์นั้นไม่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้

พุทธศักราช 2525 ผู้วิจัยจะสอบถามจากผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ โดยให้ยกตัวอย่างการใช้คำศัพท์นั้น และตัวอย่างแรกที่ใช้ภาษาแสดงออกมาก็ถือได้ว่าเป็นความหมายหลักซึ่งอยู่ในใจของผู้ใช้ภาษา จึงสามารถนึกออกมาได้เป็นลำดับแรก ทั้งนี้ ผู้วิจัยอาจจะตรวจสอบความหมายของคำศัพท์จาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานไปด้วยพร้อมกัน

3.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงคุณสมบัติทางโครงสร้างในระดับปริชาน

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะนำมโนทัศน์ต้นทางที่เกิดจากความเป็นระบบของชุดคำถามกับ คำกริยาและคำชนิดอื่นมาวิเคราะห์ความคล้ายคลึงกับมโนทัศน์ปลายทาง (โรค) ในระบบปริชาน ว่าทั้งสองมโนทัศน์มีการเชื่อมโยงคุณสมบัติได้เป็นคู่อย่างเป็นระบบหรือไม่ หลังจากนั้นจะ นำเสนอความคล้ายคลึงในระดับปริชานของคุณสมบัติระหว่างมโนทัศน์ต้นทางกับมโนทัศน์ ปลายทางในรูปแบบภูมิ ดังนี้

แผนภูมิตัวอย่าง แสดงการเชื่อมโยงระหว่างสองมโนทัศน์

วงมโนทัศน์ต้นทาง : พืช

วงมโนทัศน์ปลายทาง : โรค

วัชพืช

→

โรค

เมล็ดพืช/หน่อ

→

ก้อนริดสีดวง/เม็ดฝี

พื้นดินที่วัชพืชงอกขึ้นมา

→

ร่างกายและอวัยวะในร่างกาย

รากที่ยังหรือแผ่อยู่ในดิน

→

ฐานของก้อนริดสีดวง/เม็ดฝีที่ซ่อนหรือฝังแฝง อยู่ในเนื้อ

การตัดรากวัชพืช

→

วิธีการรักษา

3.4 การวิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์

ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกหน้าที่อุปลักษณ์ของโกทลี (Goatly, 1998) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์โรคในปริจเฉทตำรายาและตำราการแพทย์

4. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยจะนำเสนอผลการ วิเคราะห์อุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์ในบทที่ 3 ผลการวิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ในบทที่ 4 และสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลในบทที่ 5

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. มโนอุปลักษณะที่พบจะนำเสนอเป็นข้อความในเครื่องหมาย [] เช่น [โรคเป็นวัชพืช]
2. ตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณะที่นำมาแสดงประกอบการวิเคราะห์ จะใช้หมายเลขในวงเล็บกำกับไว้หน้าตัวอย่างข้อมูลและบอกแหล่งที่มาของข้อมูลด้วยหมายเลขแทนชื่อผู้ปริวรรต พร้อมทั้งระบุหมายเลขหน้าดังแสดงด้านล่าง เพื่อความสะดวกในการอ่านและติดตามเนื้อหาของผู้อ่าน เนื่องจากหนังสือชุดที่เป็นแหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีชื่อเรื่อง และไม่มีข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้เป็นระบบ ตัวอย่างการนำเสนอตัวอย่างข้อมูล เช่น (1) ถัาริตสะดวงงอก ท่านให้เอาส้มกุ่มข้าง ๑ ตีป्ली ๑... (4 : 53)

(1) หมายถึง ตัวอย่างที่ 1

ถัาริตสะดวงงอก ท่านให้เอาส้มกุ่มข้าง ๑ ตีป्ली ๑... หมายถึง ตัวอย่างข้อมูลที่ปรากฏถ้อยคำอุปลักษณะ

(4 : 53) หมายถึง แหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ 4 คือ ผู้ปริวรรต (ครั้น มณีโชติ) และ 53 คือ เลขหน้าที่ปรากฏข้อมูล

หมายเลขที่ใช้แทนแหล่งที่มาของข้อมูลตามชื่อผู้ปริวรรต ดังนี้

- 1 ผู้ปริวรรต คือ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2535)
- 2 ผู้ปริวรรต คือ เจริญ ศรประดิษฐ์ (2542)
- 3 ผู้ปริวรรต คือ พิชัย แก้วขาวและค่านวล คำมณี (2547)
- 4 ผู้ปริวรรต คือ ครั้น มณีโชติ (2546)
- 5 ผู้ปริวรรต คือ บุญเลิศ จันทระ (2547)
- 6 ผู้ปริวรรต คือ บั้วงาม ห่อแก้ว (2547)
- 7 ผู้ปริวรรต คือ อัจฉราภรณ์ ทองสร้อย (2547)